

GNUŚNOŚĆ (68) *sb f*

-f- (66), -ś- (1), -fz- (1).

o jasne.

sg *N* gnuśność (34). ◇ *G* gnuśności (10). ◇ *D* gnuśności (3). ◇ *A* gnuśność (14). ◇ *I* gnuśnością (6). ◇ *V* gnuśności (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

Lenistwo, ociężałość, brak sprawności w zakresie różnych dyspozycji psychicznych lub fizycznych; ignavia Mącz, Calag, Modrz, Calep, Cn; secordia Mącz, Calep, Cn; pigritia, tarditas Calag, Calep, Cn; segnitas Mącz, Cn; desidia lenitudo, veternus Calep, Cn; cunctatio, ignavitas, inertia laboris, marcor, mora, pigror, residia, segnities, tarditudo, torpor Cn (68) : BielKron 244; Mącz 147a, 381a, 398c; OrzQuin E2, G3v; LeovPrzep D4; Oná ielt [miłość niebieska] [...] wielkim nieprzyjacielem nieludzkości/ y obrzydley gnuśności GórnDworz Mm6v; StryjWjaz A2; ModrzBaz 60v; Faulheit. Lęniństwo/ gnuśność/ et niedbálstwo. Pigritia, ignavia. Calag 187b, 324a; SkarŻyw 32; oddal ten wrzód odemnie fzkodliwy/ Który wkradfzy fię/ iáko gnuśność/ w fkryté kósci/ Wygnał mi wżytki práwie z fercá mé rádosci. KochFr 108; KochMuza 27; Calep 311a, 501b, 591b, 804b, 960b, 1047b, 1118b; Thebańka też Rzeczpólpolita gnuśnością tych którzy nád nią byli przełożonemi wywrocona ielth Phil S2, D2; GrabowSet N3, Ov; OrzJan 50; gościniec ci profty Przetárli do wżyfłtkiego, któryś ty fam sobie Zátrudnił gnuśnością twoią [errata: gnuśność twoiá], y głupie poštěpki Twe ten ci dział obráli CiekPotr 48; w tákiey fprawie czas trácić mowieniem, Gnuśność fzczerza CiekPotr 61, 88.

W połączeniach szeregowych (5): Yuż niebedie wciele nażym zkazenie/ zadność/ gnuśność/ niemoc/ mdłość/ albo cięmność SeklKat R3, T; RejWiz 118; Bo iuż s tego muśi być tępość/ gnuśność/ niedbáłość/ gniew/ y czáfém rofpącz. RejZwierc 113v, 14.

Szeregi: »gnuśność i ospałość« (1): vmrzeć wołac/ bądź też boleść y wżelákie niewczáfy podiác/ niżby prze gnuśność y ospáłość co tákiego vczyńić mieli/ coby im ku zelżywości y fromocie być miáło. Phil B4.

»tępość i gnuśność« (1): Ielíze też flegmátyk/ nie dáyże mu też rzeczy s przyrodzenia záziębłych/ bobyś tákże ielzczę więcey popráwił tępości y gnuśności iego RejZwierc 6v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.].

a. Próżniactwo, bezczynność, rozleniwienie (20) : Wzgardzili pokoiem zowác to gnuśnością BielKron 338v, 244v, 258, 272v [2 r.]; Ale wżdy częfciey pracowác: ábowiemci gnuśność ciáło mdli SienLek 10; CzechRozm Av; Phil C4; GrabowSet G; ábo to przypifowali fwéy gnuśności wżyfcy niedbáli y leniwi którzy w nágradzeniu fwéy fzkody nie ftáráli fie áby czuyni byli. SarnStat 700, 517, 927; KlonWor 53.

Szeregi: »gnuśność i (a) lenistwo« = desidia seu pigritia, torpor et pigritia JanStat [szyk 2 : 1] (3): BielKron 253; Dla tego áby od tákowéy gnuśności y lenińtwá odciágnęlińmy tákié/ y pobudźili ku gofpodárńtwu SarnStat 594, 678.

»gnuśność a niedbáłość« (1): Ano to czyfły grofz czo ich kilko z niego vrość może. Nie grofzci thu krzyw/ ále gnuśność á niedbáłość leniwego chłopá. RejZwierc 107v.

»gnuśność i proźnowanie« (2): Rozumiał bowiem to ten mądry mąż iაკową iest zarázą kázdey Rzeczypołpolithey gnuśność y proźnowanie/ á zálię że prace y thrudy czynią ciáá y zdrowíze y trwálfze *Phil* S2, S2.

»gnuśność a tępość« (1): Ale gnuśność nálfzá á tępość wíztiko to nam ínádnie odeimie Bo będzie drugi wolał gdzie w cieniu pod dębem leżeć/ [...] niżliby íe tym co iest íemu potrzebnego álbó pożythecznego páráć miał. *RejZwierc* 113.

b. *Powolność, nieruchawość* (1) : kthemu w ciele niema być gnuśność/ áby íe nie zdáło/ íż pień mowi/ ále ma być iákaś żywość we wízytkich człónkach *GórnDworz* F8.

c. *Niedołęstwo, wycieńczenie; torpor Mącz, Calag* (3) : A íá [*nauki*] w tey ítarości záiíte ku wielkiej pomocy choíca náprzećiw słábey gnuśności podpory á lekárstwą ízukamy/ álbó pieczołowliwym pracam ochłody á weíela. *KwiatKsiąż* F4v; *Torpor, Gnuśność/ ociężałość* członków. *Mącz* 459a; *Calep* 1074a.

d. *Brak gorliwości, opieszałość* (4) : *BiałKat* 21; *SkarŻyw* 36; A ludzie ípiący co? íá cí ktorzy prze gnuśność íwoię/ plác dáli heretykom/ ábo złým myíłam. *CzechEp* 39; (Rádzęć) wymi íię cnoty; á z íercá íwoiego Wyżeń gnuśność *CiekPotr* 49.

e. *Głupota, tępota* (2) : bo to czynią óleńp/ á bez rozumu/ nieznáiąc/ áni bacząc/ prze gnuśność íwą niebéspieczęńítwá. *GórnDworz* X8v; przeto on [*Chrystus*] wřágáiąc oney ich cieiefney gnuśności/ ku poięćiu ípraw Boískich namniey nie pochopney/ mowi: doíyćí. *CzechRozm* 237.

Synonimy: ociężałość, ospałość; a. lenistwo, leniwość, proźnowanie.

Cf GNUSTWO, GNUŚNIA